

บทที่ 1

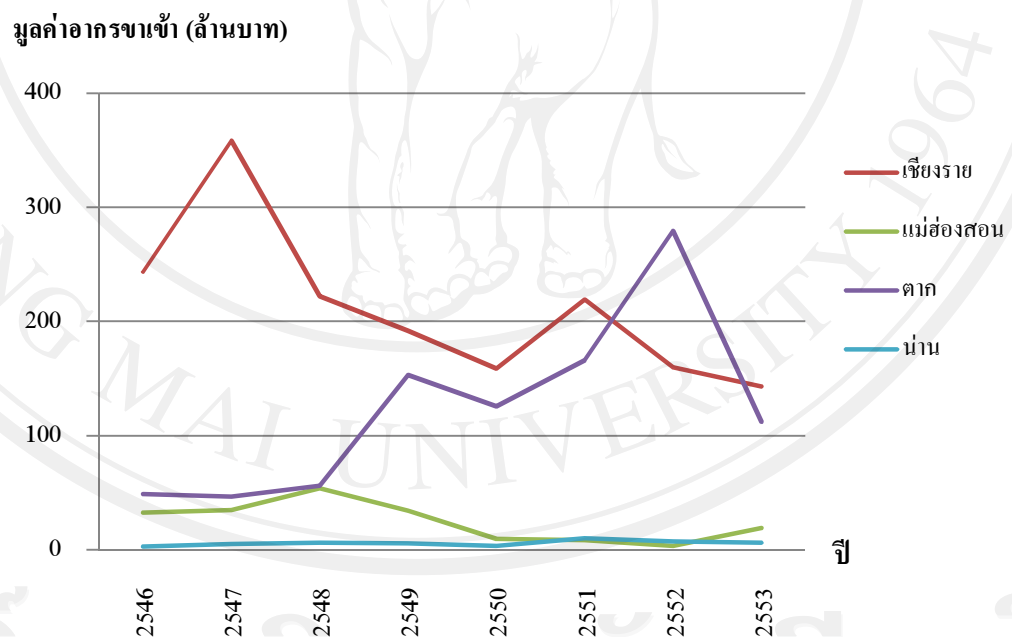
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในช่วงปีที่ผ่านมาประเทศไทยประสบกับปัญหาการส่งออกที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลมาจากวิกฤติเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและยุโรป รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อประเทศคู่ค้าของไทยอีกด้วย ทำให้รัฐบาลต้องเร่งจัดทำยุทธศาสตร์การค้าชายแดน เพื่อช่วยผลักดันการส่งออกของประเทศให้มากขึ้น นอกจากนี้การนำเข้าสินค้ายังนำมาซึ่งรายได้จากภาษีอากรถือเป็นรายได้ของภาครัฐบาลอีกทางหนึ่ง โดยในรอบปีที่ผ่านมา มูลค่าการค้าชายแดนมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องคิดเป็นร้อยละ 2.23 ของปี 2554 การส่งออกลดลงคิดเป็นร้อยละ 4.00 การนำเข้าเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 13.85 (กรมการค้าต่างประเทศ, 2556) และการค้าชายแดนจะมีแนวโน้มเติบโตไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ทั้งนี้เพราะความต้องการสินค้าไทยที่เพิ่มขึ้นของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งโอกาสทางการค้า การลงทุน และการปรับตัวของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ. 2558

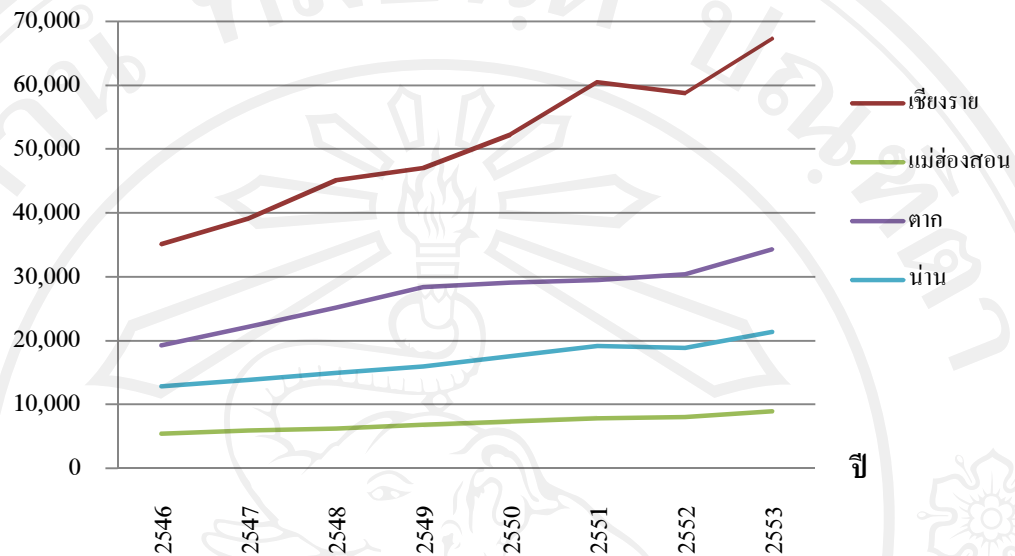
เมื่อพิจารณาถึงการค้าชายแดนภาคเหนือ ซึ่งเป็นการค้าชายแดนที่มีศักยภาพและมีอัตราการขยายตัวสูง จากข้อมูลของกรมศุลกากร พบว่าในปี 2555 มีมูลค่าการค้า 78,607.85 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2554 คิดเป็นร้อยละ 84.02 มีการส่งออกเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 91.69 การนำเข้าเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 19.88 มูลค่าการค้าเกินดุลถึง 64,609.52 ล้านบาทโดยเป็นการค้าผ่านด่านศุลกากรสำคัญ 7 แห่ง ด่านศุลกากรชายแดนที่มีสัดส่วนการค้าสูงที่สุด ได้แก่ ด่านศุลกากรแม่สอด จังหวัดตาก มีมูลค่าการค้า 39,376.89 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 50.09 ของภาค มูลค่าภาษีจากการนำเข้าเป็นจำนวน 128.39 ล้านบาท รองลงมาเป็นด่านศุลกากรในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ด่านศุลกากรแม่สาย ด่านศุลกากรเชียงแสน และด่านศุลกากรเชียงของ มีมูลค่าการค้ารวม 34,421.94 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 43.79 ของภาค มูลค่าภาษีจากการนำเข้าเป็นจำนวน 105.47 ล้านบาท ส่วนด่านศุลกากรทุ่งช้าง จังหวัดน่าน มีมูลค่าการค้า 4,616.53 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.87 ของภาค มูลค่าภาษีจากการนำเข้าเป็นจำนวน 4.10 ล้านบาท และด่านศุลกากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แก่ ด่านศุลกากรแม่ฮ่องสอนและด่านศุลกากรแม่สะเรียง มีมูลค่าการค้ารวม 192.49 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.24 ของภาค โดยมีมูลค่าภาษีจากการนำเข้าเป็นจำนวน 3.15 ล้านบาท

บาท สินค้านำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ เฟอร์นิเจอร์ สิ่งประดิษฐ์ทำจากไม้ อาหารทะเล ผักสดและผลไม้ การที่มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดนมีอัตราการเติบโตสูงขึ้นอย่างมกนั้น มีผลทำให้มูลค่าภาษีจากการนำเข้าเพิ่มสูงขึ้นด้วย ซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนทั้งจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงกันระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน นโยบายสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศของรัฐบาลและหน่วยงานราชการในท้องถิ่น รวมทั้งการดำเนินการของแต่ละประเทศ ภายใต้กรอบความตกลงเพื่อมุ่งสู่การรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งเหล่านี้นอกจากจะช่วยขยายการค้าภายในภูมิภาคแล้ว ยังก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ตามมา เช่น ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจโลจิสติกส์ และธุรกิจค้าปลีก เป็นต้น ทำให้จังหวัดชายแดนมีศักยภาพทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมของแต่ละจังหวัด แผนภูมิด้านล่างแสดงแนวโน้มของผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่มีการค้าชายแดนภาคเหนือและมูลค่าภาษีอากรจากการนำเข้า

รูปที่ 1.1 แสดงมูลค่าอากรขาเข้า

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (ล้านบาท)

รูปที่ 1.2 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด

ในขณะที่รัฐบาลมียุทธศาสตร์ด้านการค้าชายแดน ทั้งในด้านโลจิสติกส์ระหว่างประเทศ การค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น รวมถึงการผลิต แปรรูป และจำหน่ายอาหาร ซึ่งจะทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ฉะนั้นการศึกษาถึงมูลค่าอากรขาเข้าที่จัดเก็บได้จากการนำเข้าสินค้าชายแดนภาคเหนือมีผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดนั้นมากน้อยเพียงใด หรือหากผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่มีการค้าชายแดนภาคเหนือมีการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลกระทบต่อมูลค่าอากรขาเข้าที่จัดเก็บได้จากการนำเข้าสินค้าชายแดนภาคเหนืออย่างไร ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าอากรขาเข้ากับผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดชายแดนภาคเหนือ จึงเป็นประเด็นที่สนใจต่อการศึกษาว่าทั้งสองตัวแปรจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางใดและมากน้อยเพียงใดในระยะยาว

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาภาพรวมของการเก็บภาษีศุลกากรจากสินค้านำเข้าในจังหวัดที่มีการค้าชายแดนภาคเหนือ

1.2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าอากรขาเข้าและผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่มีการค้าชายแดนภาคเหนือโดยวิธีโคอินทิเกรชัน

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1.3.1 เพื่อทราบถึงขนาดและทิศทางความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างมูลค่าอากรขาเข้ากับผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่มีการค้าชายแดนภาคเหนือ

1.3.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนนโยบายการพัฒนาจังหวัดด้านการค้าชายแดน เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าอากรขาเข้าและผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดที่มีการค้าชายแดนภาคเหนือนี้ ได้นำข้อมูลทุติยภูมิตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึง ปี พ.ศ. 2553 ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ มูลค่าอากรขาเข้า ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และดัชนีราคาผู้บริโภคของจังหวัดที่มีการค้าชายแดนภาคเหนือ มาทดสอบเพื่อหารูปแบบความสัมพันธ์โดยวิธีโคอินทิเกรชัน โดยใช้ข้อมูลมูลค่าอากรขาเข้าจากกรมศุลกากรซึ่งจะศึกษาเฉพาะ มูลค่าอากรขาเข้าที่เกิดจากการนำเข้าสินค้าผ่านด่านศุลกากรชายแดนจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ด่านศุลกากรแม่สอด จังหวัดตาก ด่านศุลกากรแม่สาย ด่านศุลกากรเชียงแสน และด่านศุลกากรเชียงของ จังหวัดเชียงราย ด่านศุลกากรทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ด่านศุลกากรแม่ฮ่องสอนและด่านศุลกากรแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน รวม 4 จังหวัด ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัดจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

1.5 นิยามศัพท์

มูลค่าอากรขาเข้า หมายถึง มูลค่าภาษีที่เกิดจากการนำเข้าสินค้าผ่านด่านศุลกากรชายแดนจำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ด่านศุลกากรแม่สอด จังหวัดตาก ด่านศุลกากรแม่สาย ด่านศุลกากรเชียงแสน และด่านศุลกากรเชียงของ จังหวัดเชียงราย ด่านศุลกากรทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ด่านศุลกากรแม่ฮ่องสอนและด่านศุลกากรแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด หมายถึง ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดแบบทางอ้อม (Top-down) ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด หมายถึง ดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไประดับจังหวัด

จังหวัดที่มีการค้าชายแดนภาคเหนือ หมายถึง จังหวัดตาก จังหวัดเชียงราย จังหวัดน่าน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งนี้ไม่รวมจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมูลค่าภาษีจากการค้าชายแดนของด่านศุลกากรเชียงดาวมีจำนวนน้อยมาก